

nečisti in škodljivi sopari po tacihi staniših se vedno nabirajo, — da sapnikov (zračnih duškov) skorej nikjer ni: če vse to se pomisli in še drugi škodljivi uplivi se pretehtajo, ki po takih prostorih zdravje podkopujejo, se bo lahko razumelo, da odgovornost obertniških in rokodelskih mojstrov je velika, ki jo imajo z ozirom na zdravje svojih delavcev.

Živa potreba je, temu pomagati, tedaj zrak u zapertih in z mnogo delavci napolnjenih delavnicah boljšati in čistiti. Kako bi se to dognalo, hočemo u sledečem nekoliko nasvetovati.

Da se delavci pokvarjenega zraka u delavnicah obvarjejo, je treba dvoje storiti. Pervo je braniti, da zraku po delavnici nič zdravju škodljivega se ne primeša; drugo je čistiti pokvarjeni zrak.

Kar pervo zadeva, je treba, da delavci, naj jih je malo ali veliko, se ne tlačijo u tak zapert kraj, ki nima toliko čistega zraka, kolikor ga je za dihanje potrebnega, in scer, ali ne za toliko ljudi, ki u njem dihaajo, ali ne za toliko časa, kolikor dolgo jih delo u tistem zapertem kraju zadržuje. Ker odrašen človek v vsaki minuti blizo 20 kubičnih pavcov, otrok pa polovico toliko zraka izdihuje, kateri ne samó za vzderžanje življenja ni dalje vgoden, temoč nekako strupen postane, ter sila škodje, če ga drugi zopet vdihajo: mora delavnica, u ktorej ima več ljudi dolgo časa bivati in delati, tako prostorna biti, da zraka u njej je več tisuč kubičnih čevljev. Z drugimi besedami: Bolj prostorna ko je delavnica, bolj čist ostane zrak u njej.

Razun dihanja delavcev u zapertih delavnicah je pa še več drugih uzrokov, ki zrak pokvariti zamorejo, in tudi zares pokvarjajo. Taki uzroki so prigode, kterih po delavnicah skorej nikolj ne manjka, namreč: sožiganje sveč, olja, derv al premoga, naj si bode za razsvetljenje, za kuhanje, za kurjavo itd. Kakor dihanje človeško, spriduje tudi sožiganje imenovanih stvari zaperti zrak u delavnicah, ker primeša mnogo drugih škodljivih drobcov pokvarjenimu zraku. Tudi ta uzrok zračne pokvare ni manj nevaren od pervega.

Temu se druží še tretji uzrok. Po ravností meri, po kteri z dihanjem in sožiganjem se zrak spriduje, odide tudi nar boljši obstojni del njegov — kislec. Zrak pa, kteremu kislica manjka, ni več ugoden za življenje. Če se pa vendar dihati mora, se kri človeška razkroji, čutnice oterpnejo in zdravje terpi škodo prej ali pozneje.

(Konec sledí.)

Premišljevanje

narave in previdnosti božje v nji.

Poslovenil Mihael Verne.

Zelene zimske rastline.

Zemlja pozimi se dá priličiti materi, ki je zgubila svoje nar cvetečiše in nadopolniše otroke. Samotna je sedaj in brez veselja, ki ji je nekđaj s tako mnogo-verstno miloto obličje kinčilo. Vendar pa ni popolnoma brez otrók. Semtertje se vidijo še nektere rastline, ki se branijo silovitosti zime. Tu in tam tudi pozimi kaže božje drevjice svoje žareče jagode, — svedrici razširjajo svoje prijetne kitke pod zelenim perjem, — zelen volčín se spenja v majnih germičkih po gojzdu, celó mah šotnega sveta odevajo mahovnice s

svojimi lepo zelenimi dolgimi štíblicami. Od brinja, bora, smreke, jelke, tise, ciprese mi ni treba posebno govoriti; saj je znano vsakemu, kako lepo se prileže bela snežena odeja vedno zelenemu listju. Beršlen prepleta še zid in se ne omaja, če tudi silni viharji bucé krog njega. Lavorika (Lorbeerbaum) razprostira svoje zelene veje, in hrani zelenjavo, ki jo je kinčala poleti. Pritlična zelenika (Buxbaum) molí tam pa tam svoje zelene vejice iz snega. Razun teh so še nektere rastline, ktore ohranijo svojo lepo podobo v nar merzlejših krajih in v nar ojtrestjših letnih časih.

Tudi popolnosti omikane pameti in poštenega serca so tako obstojne, kakor rastlinje, ki vedno zelení. Krasno pisana obleka, nad ktoro se čudi priprost človek, prihaja manj vredna vsako leto. Cveteča lica vsahnejo — in vsa unanja lepota dopade le en čas. Krepost pa ima lepoto, ki ne zvene nikdar in ktora

Kakor mlado drevo zelení,

Ktero bistri val napaje,

Ktero v sinji zrak verší —

Širi veje na vse kraje.

O svojem času sad rodí —

Zeleno vedno in košato —

Popotnik ga blagosloví,

Ko hlada pod njem išče.

Pri tem premišljevanju živo se spomnem poštenega starčika, ki je o zimi svojega življenja tistim rastlinam enak, ki zelené še v tem letnem času. Marsikteri vihar terpljenja je že stanovitno prestal, mnogo mnogo lepíh rečí je že vsahniti vidil. Med tistimi, ki so bili ž njim enakočasno na ta svet postavljeni, je lesam še ostal. Še se vidijo na njem častitljivi ostanki mladostne dobrovoljnosti. Čeravno je gubasto njegovo obličje in njegovo telo velo, ga kinčijo vendar kreposti, ki mu verlo namestujejo zgubo njegovih telesnih prednost. Še zelení v svojih otrocih; njegova modra glava, njegovo pošteno serce in obilne njegove skušnje so poznim vnukom izgled in krepčanje. Oj, da bi bila tudi zima mojega življenja enaka drevesu, ki ne vsahne v jeseni, ampak zelení, ko so občudovane poletne cvetlice že zdavnej položile glavice svoje v grob minljivosti!

O Noriku in Noreji.

Spisal Davorin Terstenjak.

Pervi članek.

§. 3. Reke.

(Dalje.)

Tudi druge skoz Norikum tekoče reke so dobile svoja imena od bika — vola Živatovega. Živa je jezdil na biku Muri ¹⁾, in ta beseda še se je ohranila do današnjega dneva pri Slovencih; kranski Gorenci pravijo biku mur, murček, in štajerski Šavničarji kravi kamura. Brez dvombe je po tem imenu dobila reka Mura svoje poznamljenje. Drugi bik Živatov je bil Dharma, Dherma, od glagola dhar — daržati, halten, befestigen ²⁾. Iz glagola dhar je postalo slovensko drav, dran. Rimska postaja v Noriku in sicer perva od Celeje na cesti v Oglej se je velela Adrans ³⁾, (glasnik a so Rimljani radi predstavljali, primeri: Labe in Albis; dnašnji dan se ta kraj velí Trojana od tur — tor — ter — terkselj — tercelj, mlad volíček, ktore besedo so tudi Nemci prejeli od Slavenov. Trojana je nastalo po predstavljeni čerk kakor: vreteno in verteno od verteti, Trojana — Torjana ⁴⁾. Živa pa je tudi bil bog ognja (solnce) in dur — tur — tor — ter — ul — ol — il — vul — vol — vil

¹⁾ Wilson I. 267. Kollar Slav. Bohyňe str. 297. — ²⁾ Eichhoff 206. — ³⁾ Tab. Peutling. — ⁴⁾ ³⁾ Kako se reši zastavica poznamljenja mesta Ilion, ktore se je tudi Troja